

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, ЗДОРОВ'Я І ТУРИЗМУ
КАФЕДРА ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету фізичного
виховання, здоров'я та туризму
М.В. Маліков

«01» вересня 2023 р.

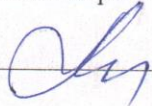
ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНИХ ПОСЛУГ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів
очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальності 242 туризм і рекреація
освітньо-професійна програма «Туризм»

Укладач: Сидорук А.В., к.п.н., доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

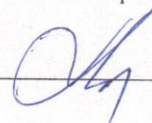
Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри туризму та готельно-
ресторанної справи
Протокол № 1 від "29" серпня 2023 р.
Завідувач кафедри туризму та готельно-
ресторанної справи

 Н.В. Маковецька

Ухвалено науково-методичною радою
факультету фізичного виховання, здоров'я
та туризму
Протокол № 1 від "31" серпня 2023 р.
Голова науково-методичної ради
факультету фізичного виховання, здоров'я
та туризму

 В.В. Дорошенко

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

 Н.В. Маковецька

2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 24 сфера обслуговування	Кількість кредитів – 3	Обов'язкова	
		Цикл професійної підготовки спеціальності	
Спеціальність 242 туризм і рекреація	Загальна кількість годин – 90 год.	Семестр:	
		6-й	6-й
Освітньо-професійна програма Туризм	Змістових модулів – 4	Лекції	
		20 год.	6 год.
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 8	10 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є набуття здобувачами вищої освіти теоретичних знань і практичних вмінь щодо організації та надання екскурсійних послуг.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Організація екскурсійних послуг» є:

- засвоєння основ екскурсійної теорії;
- оволодіння методикою складання нової екскурсії та основними прийомами техніки ведення екскурсії;
- надбання практичних навичок з проведення екскурсій.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Організація екскурсійних послуг», яка входить до циклу дисциплін професійної підготовки спеціальності, студенти повинні набутти таких результатів навчання та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
<u>Результати навчання:</u> ПРО1. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів.	Лекційні заняття, практичні заняття, індивідуальна та групова творча робота, ділові ігри, тестування, опитування

ПР03. Знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ.

ПР05. Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території.

ПР06. Застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів.

ПР07. Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт.

ПР09. Організувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.

ПР12. Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг.

ПР16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.

ПР18. Адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях.

ПР21. Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

ПР23. Розуміти особливості регіональних туристично-рекреаційних ресурсів у процесі створення національного туристичного продукту.

Компетентності:

К03. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

К06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

К12. Навички міжособистісної взаємодії.

К13. Здатність планувати та управляти часом.

К14. Здатність працювати в команді та автономно.

К16. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

К17. Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій.

К20. Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного).

К21. Здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організувати споживання туристичного продукту.

К23. Здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах.

К24. Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал.

К31. Вміння використовувати регіональні туристично-рекреаційні ресурси у процесі популяризації національного туристичного продукту.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Організація екскурсійних послуг» має тісний зв'язок з такими дисциплінами, як: «Вступ до спеціальності», «Основи комунікації в туристичній галузі», «Кроскультурна комунікація в туристичній галузі», «Організація транспортних послуг» та інші.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ЕКСКУРСІЙНА ТЕОРІЯ. СУТНІСТЬ І КЛАСИФІКАЦІЯ ЕКСКУРСІЙ

Екскурсія як цілеспрямований, наочний процес пізнання оточуючого, середовища. Сучасне трактування поняття екскурсії. Поняття екскурсії як виду діяльності, форми пізнання, форми спілкування, як однієї з форм туристських послуг. Основні аспекти екскурсії в практичній діяльності. Особливості екскурсійного процесу. Екскурсія як туристична послуга. Екскурсія сервісного забезпечення турпродукту. Класифікація екскурсій: а) за тематикою; б) за складом учасників; в) за місцем проведення; г) за способом пересування; д) за тривалістю; е) за формою проведення. Функції екскурсії: наукової пропаганди, інформаційна, організації дозвілля, формування інтересів, розширення кругозору. Ознаки екскурсії: загальні і специфічні.

Змістовий модуль 2. МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ЕКСКУРСІЙНОГО ПРОДУКТУ

Етапи розробки екскурсій. Завдання методичних прийомів. Загальні прийоми. Спеціальні прийоми. Показ в екскурсії як сума трьох елементів. Особливі методичні прийоми ведення екскурсій (зустрічі екскурсантів з учасниками історичних подій, елементи ритуалу, прийом дослідження, прийом завдань, ілюстративний прийом). Взаємодія елементів і компонентів екскурсійного процесу. Показ його сутність, завдання, умови. Послідовність дій екскурсовода при показі об'єкта. Ступені показу. Види показу. Особливості показу. Методичні прийоми показу: попереднього огляду, панорамного показу, відтворення, зорового монтажу, локалізації подій, абстрагування, зорового порівняння, зорової аналогії, інтеграції, переключення уваги, руху, прийом показу меморіальної дошки.

Змістовий модуль 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙ ТЕМАТИЧНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ

Особливості проведення оглядових екскурсій по місту. Особливості проведення екскурсій на історичну тематику. Особливості проведення екскурсій на архітектурну тематику. Особливості проведення мистецтвознавчих екскурсій. Особливості підготовки і проведення літературних екскурсій. Специфіка підготовки і проведення музейних екскурсій. Природознавчі і географічні екскурсії. Заміські екскурсії.

Змістовий модуль 4. ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ ЕКСКУРСОВОДА

Складові професійної майстерності екскурсовода. Професія екскурсовод. Особистість екскурсовода. Вимоги до екскурсовода. Знання, вміння екскурсовода. Обов'язки екскурсовода. Майстерність екскурсовода. Культура мови, жести та міміка екскурсовода. Контакт екскурсовода з групою. Вступне сово екскурсовода в процесі встановлення контакту з аудиторією. Активність екскурсовода як оратора. Міміка як стимулятор емоцій аудиторії. Формування сприятливого психологічного клімату на екскурсії. Оволодіння увагою аудиторії як основа успіху на екскурсії. Закріплення в екскурсантів переданої інформації, знань та переконань. Основи правового регулювання екскурсійної діяльності. Загальні положення законодавства України стосовно екскурсійної діяльності. Правовий статус екскурсанта. Страхування та медична допомога. Забезпечення безпеки. Організація підприємництва у сфері надання екскурсійних послуг. Організаційно-правові основи функціонування екскурсійних установ. Міжнародні правові акти з регулювання туристичної діяльності.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль		Аудиторні години	Самостійна робота	Система накопичення балів
------------------	--	------------------	-------------------	---------------------------

	Усього годин	Усього годин	Лекційні заняття		Практичні заняття		о/д ф.	з/дист ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Прак т. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	10	4	2	2		9	13	5	10	15
2	15	6	6	2	4	2	5	11		15	15
3	15	6	6		2	2	7	13	5	10	15
4	15	8	4	2	2		9	13	5	10	15
Усього за змістові модулі	60	48	20	6	10	4	30	50	15	45	60
Підсумковий семестровий контроль екзамен	30						30	30	20	20	40
Загалом	90									100	

5. Темі лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	ОСНОВИ ЕКСКУРСОЗНАВСТВА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ РОБОТИ НА ТУРИСТСЬКО-ЕКСКУРСІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ СУТНІСТЬ ЕКСКУРСІЙ. КЛАСИФІКАЦІЯ ЕКСКУРСІЙ	4	2
2	ТЕХНОЛОГІЯ СТВОРЕННЯ НОВОЇ ЕКСКУРСІЙ ТЕХНІКА ПРОВЕДЕННЯ ЕКСКУРСІЙ ТЕХНІКА ВЕДЕННЯ ЕКСКУРСІЙ	6	2
3	ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙ ТЕМАТИЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ	6	
4	ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ ЕКСКУРСОВОДА ЗАСАДИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	4	2
Разом		20	6

6. Темі практичних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	СУТНІСТЬ ЕКСКУРСІЙ. КЛАСИФІКАЦІЯ ЕКСКУРСІЙ	2	

2	ТЕХНОЛОГІЯ СТВОРЕННЯ НОВОЇ ЕКСКУРСІЇ ТЕХНІКА ПРОВЕДЕННЯ І ВЕДЕННЯ ЕКСКУРСІЇ	4	2
3	ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙ ТЕМАТИЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ	2	2
4	ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ ЕКСКУРСОВОДА	2	
Разом		10	4

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання Практичне завдання	Теоретичне завдання: історичні етапи розвитку екскурсійної справи. Практичне завдання: презентація оглядових і тематичних екскурсій, їх порівняльний аналіз.	Теоретичне завдання – 5 балів Практичне завдання – 10 балів	15
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			15
2	Практичне завдання Практичне завдання	Практичне завдання: скласти технологічну карту, паспорт і схему маршруту, картки об'єктів до власної екскурсії. Практичне завдання: аналіз методів проведення екскурсій за відео-ресурсами.	Практичне завдання – 15 балів	15
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			15
3	Теоретичне завдання Практичне завдання	Теоретичне завдання: виконання тестів у системі Мудл. Практичне завдання: скласти перелік музеїв по одному з регіонів або обласну центру (за вибором); надати опис експозицій одного з них.	Теоретичне завдання – 5 балів Практичне завдання – 10 балів	15

Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2			15
4	Теоретичне завдання Практичне завдання	Теоретичне завдання: усне опитування. Практичне завдання: проглянути відео ресурс, підготувати паспорт маршруту, індивідуальний текст екскурсовода, провести аналіз техніки ведення екскурсії.	Теоретичне завдання – 5 бали Практичне завдання – 10 балів	15
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			15
Усього за змістові модулі контр. заходів	8			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Індивідуальне творче завдання	Методична розробка та проведення власної екскурсії.	Індивідуальне завдання – максимально 20 балів.	20
	Відповідь на екзаменаційні питання	Відповідь на 3 відкриті питання. Проведення аналізу професійного характеру.	Контрольні питання – по 5 бали за кожне питання. Аналіз – 5 балів.	20
		Тестове завдання для дистанційної форми навчання.	10 питань по 2 бали за кожне.	
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Богатирьова Г.А., Ніколайчук О.А., Романуха О.М., Снігур К.В. Організація туристичної діяльності: методика та практика : навч. посіб.. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2020. 159 с.
2. Кіптенко В., Малиновська О. К. Організація екскурсійних послуг: підручник. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 518 с.
3. Кіптенко, В. К. Організація екскурсійних послуг : підручник / В. К. Кіптенко, О. Ю. Малиновська. Херсон : ОЛДІ-плюс, 2018. 518 с.
4. Організаційно-екскурсійна діяльність : конспект лекцій / укладач Т. Л. Повалій. Суми : Сумський державний університет, 2022. 173 с
5. Поколюдна М. М. Організація екскурсійної діяльності: підручник. Харків : ХНУМГім. О. М. Бекетова, 2017. 180с.

Додаткова:

1. Бабарицька В.К. Екскурсознавство і музеєзнавство. Київ: Альтерпрес, 2007. 462 с.
2. Верес К.О. Організація туризму (Організація екскурсійної діяльності) : конспект лекцій для здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 242 «Туризм» освітньо-професійної програми «Туризм» денної та заочної форм навчання. Київ : НУХТ, 2019. 143 с.
3. Галасюк С. С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності: навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 178 с.
4. ДСПТО 5113-Ю.63.30 - 2007 Державний стандарт професійно-технічної освіти. Професія Екскурсовод. Київ : Видання офіційне, 2007. 75 с.
5. Леоненко Н.А. Організація екскурсійної діяльності: конспект лекцій. Харків : НУЦЗУ, 2019. 167 с.
6. Салата О.О. Основи музеєзнавства. Навчально-методичний посібник. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 164 с.
7. Федорченко В.К., Костюкова О.М., Дьорова Т.А., Олексійко М.М. Історія екскурсійної діяльності в Україні: навчальний посібник. Київ : Кондор. 2004. 166 с.
8. Чагайда І. М. Екскурсознавство. Київ : Кондор, 2004. 204 с.
9. Шевченко В. В. Музеєзнавство : навч. посіб. для дистанц. Навчання. Київ : Ун-т «Україна», 2007. 287 с.
10. Король О.Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі : навч.-метод. посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2016. 144 с.

Інформаційні джерела

1. Закон України «Пр туризм». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Міждержавний стандарт ТООТ 28682.2-95 «Туристсько-екскурсійне обслуговування». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0003699-97#Text>
3. Розвиток туризму починається з гідів. URL: http://glavcom.ua/specprojects/press_center/jakshcho-ukrajina-ne-navede-lad-v-turistichnijgaluzi-to-na-jevrobachenni-bude-soromno eksperti-386316.html
4. European federation of tourist guide associations. URL: <http://www.feg-touristguides.com/>
5. European standard EN13809:2003 Tourism services – Travel agencies and tour operators terminology. URL: <http://www.wftga.org/sites/default/files/imceuploads/documents/DEFINITIONS%20OF%20TOURIST%20GUIDE-TOUR%20MANAGER-TOUR%20ESCORT-FINAL.pdf>